

Kättersk betraktelse 22

Dags att bereda plats för någonting nytt

Vi lever i en tid av domedagsprofetior. Biosfären blir varmare, polarisarna smälter, havsytan stiger och mänsklighetens boplatser kommer att svämmas över. Tropikstormarna ökar, vädret förändras, vissa blir dränkta av regn samtidigt som öknarna breder ut sig. Golfströmmen kommer att upphöra och norden bli obeboelig. Om allt detta är ett resultat av mänsklig verksamhet, borde vi människor lika väl kunna återställa den tidigare balansen – om nu detta är önskvärt.

Det finns en utbredd uppfattning att vad människan gör på något sätt inte är naturligt. Vi ställer oss utanför eller vid sidan om eller till och med ovanför resten av naturen. Den skillnad vi så gärna vill upprätthålla är att naturens processer inte har något mål, de bara sker, men när vi människor handlar så har vi ett mål för vårt handlande och handlar rationellt utifrån dessa uppställda mål. Åtminstone är det vad vi vill tro. Är inte detta ett slags hybrid? Vår mänskliga verksamhet är väl också ett slags naturliga processer.

Filosofen **Georg Henrik von Wright** har sagt något i stil med att vad spelar det för roll ur universums synvinkel om mänskligheten går under om 200 år eller om 200000 år. Det har han kanske rätt i, men ur vår mänskliga synvinkel är vår undergång en tragedi, särskilt om vi själva skapar förutsättningarna. Det vore en tragedi med hela den klassiska tragedins dramaturgi. Vi ser vart vi är på väg men kan ingenting göra för att undkomma vårt självförvållade öde. **Hannu Salama** har en scen i romanen *Juhannustanssit* som förmedlar en sådan känsla. Midsommardansen är över. Som läsare sitter man med i baksätet i bilen på väg hem efter festen. Föraren har druckit. Hans bilkörning blir alltmer övermodig. Magen knyter sig, paniken växer, man vet att detta kommer att sluta illa.

Vi vill ju överleva. Som individer, så länge vi kan, men också som art, som mänsklighet. Vi vill kunna tänka på barn och barnbarn som befolkar jorden generation efter generation. Men vi människor har också ett självdestruktivt drag. Mänskliga kulturer har gått under förr, av egen förskyllan, även om omfattningen kan bli större den här

gången. På 50-talet sjöng **Tom Lehrer** inför kärnvapenhotet om hur vi alla går tillsammans hand i hand in i den gemensamma förintelsen. I dag har vi självmordsbombare som med sitt eget och många andras liv betalar för att bereda plats för någonting bättre. Och så har vi som sagt klimathotet.

Kanske är mänskligheten en återvändsgränd i evolutionen. Vi har blivit så dominerande på planeten att det knappast finns utrymme för någon ytterligare utveckling i den övriga naturen. Arten människa har också stannat i sin biologiska utveckling. Om det skulle dyka upp en mänsklig mutation med överlevnadsvärde så skulle vi snabbt stoppa den utvecklingsmöjligheten, vi skulle spärra in den avvikande på sjukhus, eller medicinera bort den sjukliga avvikelserna och förhindra att han eller hon fortplantade sig. Kanske måste mänskligheten få utplåna sig själv för att bereda plats åt nya utvecklingstrådar. Livet på jorden kommer ju inte att dö ut bara för att mänskligheten förstör sina egna livsbetingelser. Arter har utplånats förr men livet har fortsatt.

Med dessa kätterska tankar vill jag tacka

för mig. Det har varit givande att få vara med från början i Ikaros-projektet och att ha fått ge form åt mina funderingar. Jag har en versrad ur *Porgy and Bess* klingande i mitt huvud ibland när jag skriver. "It ain't necessarily so" sjunger Porgy för sitt barn. Tro inte på allt som berättas för dig, det är inte alls säkert att det stämmer.

Man brukar säga att där optimisten ser ett havfullt glas, där ser pessimisten glaset som halvtomt. Den taoistiska optimisten utbrister inför samma glas: "Vilken tur att glaset redan är halvtomt, då finns där snart utrymme för något nytt." Tack för ordet.

Rabbe Kurtén

är skribent och IT-konsult i Stockholm
rabbe@isorropia.com